

NEKA FRANCUSKA GLEDIŠTA O DUGOROČNIM PREDVIĐANJIMA RAZVOJA ORUŽANIH SNAGA

Poslednjih godina objavljen je u zapadnim zemljama veći broj knjiga i članaka posvećenih dugoročnim predviđanjima razvoja sveta u celini ili samo pojedinih zemalja. S obzirom na činjenicu da danas, pored političkih, ekonomskih i drugih činilaca, vojni faktor igra vanredno značajnu ulogu u unutrašnjem razvoju svake zemlje, kao i u međunarodnim odnosima u celini, manje-više svi autori u svojim predviđanjima daju vojnoj organizaciji odbrane i oružanim snagama posebno mesto.

S druge strane, naporedo sa ostalim sektorima društvenog života, i opštenarodna odbrana, a pre svega oružane snage našle su se pred neophodnošću dugoročnog planiranja sopstvenog razvoja. Kod nekih zemalja se upravo počeci rada na dugoročnim predviđanjima javljaju u okviru oružanih snaga, a stečena iskustva u metodu i prilazu prenose kasnije i na ostale društvene sektore.

U pojedinim razvijenim zemljama na Zapadu dugoročno predviđanje prevazišlo je okvire naučnoistraživačkog rada i uvedeno je kao sistem rukovođenja u mnogim sektorima unutrašnje politike, a posebno u rukovodećim organima oružanih snaga.

Na izučavanju dugoročne orijentacije, metoda prilaska ovom domenu naučnoistraživačkog rada i preciznijih predviđanja slike društva za sledećih petnaest do dvadeset pet godina angažovan je vrlo širok krug naučnih radnika iz svih sektora, uključujući i vojne. Čitav ovaj rad označava se jednim novim terminom — *prospektiva* (od lat. reči *prospicere* — gledati unapred). Postoje različita gledišta u pogledu mogućnosti i metoda dugoročnih predviđanja i prospektive. Pomenimo samo dva koja se, po našem mišljenju, suštinski razlikuju.

Jedna grupa naučnika zaustavlja se, uglavnom, na granici naučnog predviđanja budućnosti. Ova su predviđanja zasnovana na vrlo ozbiljnim naučnim studijama i istraživanjima, potkrepljena su realnim dokazima, te im se ni u kojoj formi ne može pripisati da su plod „žilvernovske“ vizije (mašte) ili naučne fikcije. Međutim, cilj ovih predviđanja je da pruže što realniju predstavu o tome kako će ta buduć-

nost izgledati i to za jedan dosta dug period — od trideset pa i više godina. Za dobijanje slike budućnosti oni se uglavnom služe poznatom metodom ekstrapolacije.

Drugo gledište, većim delom francuskih naučnika, polazi od postavke da je cilj prospektive da u današnjem stepenu razvoja društva u celini otkrije one postojeće tendencije koje predstavljaju nosioce daljeg razvoja, kako bi čovek — kao osnovni faktor društva — svesno i sopstvenom voljom uticao na favorizovanje tendencija koje želi da razvija, a spečavao razvoj onih koje ne želi ili od kojih strahuje.

Pokušaćemo da ovde prikazemo polazne teoretske stavove francuskog metoda prilaza prospektivi koje je dao general Bofr u svojoj knjizi „Graditi budućnost”, i neka praktična ostvarenja izneta u više članaka francuskog vojnog časopisa „L'Armée” u periodu od 1967. do 1969. godine.

Potrebno je, ipak, napomenuti da prospektiva kao metod ima svoju naučnu vrednost samo pod uslovom da se ne uzima niti primenjuje kao mogući način tehnokratskog uticaja na budućnost. Kritički treba prilaziti i nekim stavovima i zaključcima koji su u francuskim materijalima navedeni kao primeri primene metoda, kao što su: uloga države, tripolarni i bipolarni odnos supersila, smisao odvrćanja, i neki drugu.

Postigavši visok stepen u razvoju nauke i tehnike, kao i društvenih odnosa, čovek je u pogledu stvaranja slike budućnosti koja ga očekuje već odavno u mogućnosti da odbacuje predskazivanja, proricanja, verovanja u božanstva i naučnu fikciju i da prihvata ne samo naučni metod predviđanja budućnosti već da preko naučnog istraživanja sadašnjosti svesnom akcijom upravlja razvojem društva, usmeravajući ga ka unapred postavljenom dugoročnom opštem cilju. Ovo je zapravo ideja vodilja onoga što obuhvata pojam prospektive.

Činjenica je da je predviđanje prisutno u gotovo svim čovekovim svakodnevnim odlukama, ali je ono najčešće usmereno na neposrednu budućnost. Ukoliko se odlukom zahvata duži rok, neizvesnost realizacije raste sa produženjem vremena koje se želi obuhvatiti. Isto tako, daleko je manje iskušenja i nesigurnosti ako se odluka odnosi na pojedinca ili manju grupu, nego kada je u pitanju manja ili veća zajednica ljudi, nacija ili država, grupa država ili čovečanstvo u celini.

Donošenje odluka čije su posledice dugoročne i opštesvetskog ili opštenacionalnog — državnog karaktera, i pored svih iskušenja, ne predstavlja danas samo mogućnost, nego neophodnost. Nepobitna je istina da, ako u jednom trenutku treba da donesemo određenu odluku, mi smo — bez obzira na to da li smo je doneli ili nismo — već uticali na razvoj budućnosti u jednom određenom smislu.

Da bi se realizovala jedna kapitalna odluka, bez obzira na to da li se odnosi na politiku, ekonomiju, narodnu odbranu ili oružane snage, industriju ili naoružanje, potrebno je izvesno vreme. To zahteva da se realno predvide okolnosti u kojima će se osetiti neposredni uticaj upravo donete, a u određenom dužem periodu realizovane odluke.

Naporedno sa ovim treba istaći da za razliku od ranijih vekova, sredina i druga polovina dvadesetog veka donose jednu novu pojavu.

Nekada je od momenta slučajnog naučnog otkrića do njegove praktične realizacije i stavljanja u službu čoveku trebalo da prođe i do pedeset godina. Danas vremenskog razmaka skoro i nema, jer se naučni pronalazak bezmalo odmah po otkriću stavlja u službu čoveku. I ne samo to. Naučno istraživanje je već prevazišlo period slučajnosti, ono je postalo svesno usmereno, sa jasno određenim ciljem i svrhom čemu treba da služi. I dalje, naučni pronalasci, kao i njihov uticaj na brži razvoj nauke i tehnike (u svim domenima), karakterišu se, skoro po pravilu, istovremeno i korisnošću i teškoćom u primeni.

Državnici, upravljači i rukovodioci, jednom rečju svi oni čije odluke neumitno za sobom povlače dugoročni uticaj bilo na međunarodne odnose ili na razvoj države, nacije ili preduzeća, duboko su odgovorni za posledice koje te odluke izazivaju. Pogrešno doneta odluka — s obzirom na potrebu dužeg vremenskog perioda za njenu realizaciju — često postaje nepopravljiva, a naporu uloženi u njenu realizaciju — uzaludni. Dugoročno predviđanje, dakle, postaje neophodnost na današnjem stepenu društvenog i naučnog razvitka.

Naučno predviđanje predstavlja prvi korak ka smanjenju rizika prilikom donošenja odluka koje se odnose na razvoj budućnosti. Međutim, teorija odlučivanja koja se sastoji u cifarskom izražavanju svih elemenata analize date situacije i matematičkom proračunu verovatnoće budućeg razvoja ima ozbiljne nedostatke. Pre svega zato što nije moguće sve potrebne elemente analize izraziti cifrom, a i zbog toga što polazi od postavke da će determinantni uzroci sadašnjosti nastaviti svoj uticaj i u budućnosti, zanemarujući činjenicu da ti uzroci mogu prestati i pojaviti se sasvim novi, čime se budućnost može usmeriti sasvim drugim pravcem od onog predviđenog ekstrapolacijom.

Teorija odlučivanja može se, dakle, primenjivati samo u slučajevima kada osnovni elementi za donošenje određene odluke nisu izloženi promenama u jednom određenom periodu.

Naučno predviđanje zasniva se na studiji mogućnosti uzetih kao maksimum evolucije sadašnjih fenomena ekstrapoliranih zavisno od verovatnih promena. Tako se ovim predviđanjem dolazi do onih ključnih momenata u budućnosti u kojima može doći do otkrivanja očekivanih velikih promena, a njihovom kombinacijom do slike novih mogućnih situacija. Prema tome, naučno predviđanje pruža samo mogućnost plodnog istraživanja budućnosti, ali ne i metod projektovanja njene izgradnje.

„Problem prospektive je u suštini problem akcije, pod uslovom da se prihvati sledeća definicija prospektive: izbor takvih savremenih akcija koje su u stanju, s jedne strane, da pokrenu buduće akcije koje želimo i hoćemo, a, sa druge, da spreče buduće akcije od kojih strahujemo”.¹ Metod prospektivne akcije sadrži u sebi dva tipa akcija: dugoročne i kratkoročne, gde su kratkoročne bez izuzetka podređene dugoročnim. U isto vreme metod prospektivne analize ne predstavlja prazno maštanje i postavljanje nereálnih ciljeva. On je upravo sinteza proizišla iz sukoba imaginacije i naučno zasnovanog rezonovanja, pa se u tom

¹ General Bofr: „Graditi budućnost”, izdanje Kallman-Levi, Pariz, 1967. godina.

smislu neophodno oslanja na metod naučnog predviđanja. Prospektivna analiza razmatra „ono što se želi” u svetlosti „mogućeg”, pri čemu joj je osnovni cilj ne pogađati, već stvarati.

Za postavljanje metoda prospektivnog rezonovanja (i akcije) strategija pruža mnogobrojna korisna iskustva, jer je budućnost upravo njen predmet i sadržaj. Jedini mogući stav prema budućnosti jeste da se ona procenjuje, da se određuju moguće varijante njegovog razvoja, odabiraju one koje obezbeđuju realizovanje postavljenog dugoročnog cilja, a zatim da se metodom sukcesivnih akcija pristupi realizovanju postavljenog cilja. Metod sukcesivnih akcija obezbeđuje neprekidnu vezu između sadašnjosti i budućnosti, pod uslovom da se ima jasna slika koja se i kakva budućnost želi ostvariti.

Za razliku od naučnog predviđanja koje obuhvata najčešće serije činjenica izolovane iz njihovog konteksta, za prospektivu je osnovni zahtev da bude sveobuhvatna. Polazna tačka prospektive je analiza sadašnje situacije u celini. Ona mora da obuhvati sve grane društvenog života, sve grane nauke, izučavajući svaku posebno i obračavajući naročitu pažnju na spojeve raznih grana, odnosno na zone gde se one preklapaju. Kod političkih studija potrebno je obratiti posebnu pažnju izučavanju niza faktora koji se ne mogu podrediti metodima ekstrapolacije, iako ti faktori imaju upravo odlučujući uticaj.

Pojam sveobuhvatnosti ne može se shvatiti kao niz svih osnovnih faktora razvoja društva i njihovo hipotetično ukrštanje, jer bi to praktično odvelo ka beskrajnom broju hipoteza i varijanti. Mora se poći od jednog kompleksa, koji u sebe uključuje mnoge osnovne faktore, a na današnjem stepenu razvitka društva je to nacija — država, koja u ograničenom prostoru uključuje integralni zbir svih faktora koji u tom prostoru deluju.

Ovde treba navesti, kao konkretan primer, kako general Bofr u svojoj knjizi „Graditi budućnost” prilazi problemu sveobuhvatnosti prospektive.

Očigledno je, smatra on, ukoliko bi se pošlo od stavljanja u niz stotinak i više država koje danas postoje u svetu i hipoteza njihovih međusobnih mogućih budućih veza i uticaja, to bi se već od samog početka pokazalo praktično nemogućim. Prema tome, mora se ići na sužavanje i iznalaženje onih država čiji je uticaj odlučujući sada i za sledeći određeni period. Tako bi se po njemu izbor sveo na šest protagonista međunarodnih odnosa: SAD, SSSR, Kinu, Evropu, Japan i arapski svet. Međutim, i ovakvo sužavanje vodi ka postavljanju 132 moguće varijante razvoja budućnosti.

Nužno je, po mišljenju Bofra, dalje sužavanje, koje on konačno svodi na hipotezu tripolarnih odnosa SSSR — SAD — Kina, pretpostavljajući da Evropa i Japan teže poluneutralnosti — uz jače oslanjanje na SAD, a da je arapski svet vezan za SSSR.

Iz tripolarnog odnosa tri velike sile proizilaze tri moguće hipoteze: a) sovjetsko-američki sukob rešava se kompromisima u Vijetnamu i na Bliskom i Srednjem istoku, što dovodi do popuštanja njihove međusobne zategnutosti; b) rešenje za navedene sukobe se ne nalazi i hladni rat se i dalje produžava; c) sukobi eskaliraju i dovode do

ozbiljnog stepena zategnutosti, dolazi do ograničenih ratova, čak i do neposrednog mešanja dva glavna protagonista, ali bez direktnog nuklearnog sukoba između njih. U prvoj hipotezi se računa na pojačanje zategnutosti između Kine i druge dvojice protagonista, što bi moglo dovesti do bipolarne strukture: SSSR i SAD protiv Kine; u drugoj bi sva trojica protagonista ostali u strukturi „svaki protiv svakog”, dok bi treća opet vodila bipolarizmu Kine i SSSR-a protiv SAD.

Navedene hipoteze služe samo kao primer odakle bi pri projektovanju izgradnje budućnosti moglo da se pođe. One ne moraju obavezno biti i prihvaćene, već samo ukazuju na to da njihov broj nikako ne sme biti izrazito veći, jer onda ne bi moglo doći ni do kakvih realnih rezultata i postavki.

Naučnici su vrlo metodično istraživali tehnološku budućnost. Brižljivo su analizirane sve perspektive i određeni datumi raznih otkrića. Međutim, tehnološka budućnost ostala je i dalje nepredvidljiva na širem planu, i to ne zato što slučaj genijalnosti izmiče svakoj prognozi, već što predvidljivi progres zavisi velikim delom od zbira napora usmerenih u datom pravcu i što je nemoguće ostvariti maksimum napora u svim pravcima. Upravo tehnološka revolucija najjasnije pokazuje da budućnost, i pored svih slučajnosti, zavisi umnogome od odluka ljudi. Tako, pronalazak atomske bombe, koji je najavljen kao mogućnost već 1932. godine, ne bi verovatno bio ostvaren 1945. godine da SAD nisu 1942. koncentrisale značajna sredstva za njeno istraživanje. Smatra se da pod normalnim ritmom istraživačkih inicijativa i investicija svet, verovatno, ni danas još ne bi imao atomsku bombu. Današnji napredak u vasioni ostvaren je zahvaljujući velikom prioritetu koji su ovom domenu dali i Rusi i Amerikanci. Da nije bilo tog prioriteta, kalendar verovatnih otkrića mogao je biti u zakašnjenju za više desetina godina. U domenu istraživanja izbor smera napora određuje prirodni tok otkrića i prema tome igra odlučujuću ulogu. Zbog toga se jedino logični metod mora zasnivati na procenjivanju minimalnih rokova potrebnih za pojavu otkrića — pod uslovom da je na njih usmeren maksimalni napor. Tako se dolazi do kriterijuma selekcije neophodnog u određivanju reda po kome se želi upotreba ovih otkrića, vodeći računa o hitnim potrebama koje se javljaju kao rezultat istraživanja u drugim domenima.

Međusobne odnose triju velikih sila, njihov unutrašnji razvoj, razvoj njihove nauke i tehnike, sve to jedno državno i političko rukovodstvo mora uzeti u obzir kada pristupa određivanju svog dugoročnog nacionalnog političkog cilja koji ima svoju unutrašnjopolitičku i spoljnopoličku komponentu. Ovaj dugoročni politički cilj predstavljen je jednom opštom osnovnom koncepcijom, koja proizilazi iz kombinacije prihvaćenog filozofskog pogleda na svet i objektivne studije današnjeg stepena razvoja društva.

Ova koncepcija bira se zavisno od potreba određene zajednice koja je istovremeno i sposobna da svojim aktima i institucijama obezbedi njeno realizovanje. Najčešće je to nacija, čak i u slučajevima kada je data koncepcija prihvatljiva i za više nacija, pa i za celu civilizaciju. Ako uzeta koncepcija zadovoljava potrebe epohe, nju će prihvatiti i druge države, odabirajući pri tome različita rešenja — zavisno od situa-

eije svake zemlje ponaosob. Ako ne zadovoljava, ona će biti brzo napuštena, a ako se pokaže opasnom za druge, ona će biti eliminisana silom (kao, na primer, fašizam).

Dugoročni politički cilj realizuje se putem jednog manevra, odnosno preko jedne dugoročne političke linije koja se sastoji iz niza (poređanih po prioritetu) kratkoročnih ciljeva. Kratkoročni ciljevi ostvaruju se preko kratkoročnih akcija, koje se sastoje u otkrivanju kriza i pravovremenom njihovom predupređivanju.

Ovako dati temelji potilike i opšte strategije služe kao osnova za postavljanje istog metoda dugoročnih i kratkoročnih ciljeva i linije u svim ostalim sektorima društvenog života u okvirima jedne države, unutrašnjem i spoljnopoličkom, ekonomskom, naučnom i tehničkom, industrijskom, ideološkom, odbrambenom i vojnostrategijskom.

Sva naučna predviđanja, uglavnom, ukazuju na to da do 1985. godine neće doći do takvih kapitalnih otkrića u nauci koja bi bitno mogla da poremete sadašnju ravnotežu snaga u odnosima velikih sila. Za sledećih dvadeset godina bi, prema tome, današnja strategija odvrćanja od opšteg nuklearnog rata trebalo da ostane i dalje osnova opšte i vojne strategije vodećih sila. Međutim, upravo sve veće i veće uverenje i sigurnost u to da do opšteg nuklearnog rata neće doći, uticaće na slabljenje ovog psihološkog karaktera nuklearnog odvrćanja, i voditi ka smelijem rešavanju sukoba putem lokalnih ratova, što u krajnjem povećava opasnost od njihovog prerastanja u ograničeni rat, a zatim i u opšti nuklearni.

Radi održavanja visokog stepena straha od nuklearnog rata — sa svrhom da se on spreči — izvesni autori predlažu više postupaka kao: izbegavanje strogo utvrđenih sporazuma o kontroli naoružanja, manju primenu akcija pritisaka sa izrazitom vojnom komponentom, eventualno proširenje zone odvrćanja nuklearnim akcijama u vidu kontrolisane diseminacije nuklearnih sredstava, uključivanje taktičkog nuklearnog naoružanja u sistem odbrane i razvijanje takvih sistema oružja i materijalno-tehničkih sredstava koji su u stanju da uvere eventualnog protivnika da neće moći izbeći rušilačke represalije, bez obzira na karakter njegovog početnog dejstva i njegova sredstva presrećanja i odbrane.

I pored verovatnoće da ovakva politika odvrćanja uspe i obezbedi odgovarajući stepen straha od opšteg nuklearnog sukoba, time mogućnost njegovog izbijanja nije i bezuslovno anulirana. To znači da se mora produžiti sa unapređivanjem sistema klasične odbrane.

Iz ovakve vojnostrategijske analize proizilazi i određivanje uloge i strukture oružanih snaga. Nekada su oružane snage imale zadatak da obezbede odbranu nacionalne teritorije i da, eventualno, vojnički pobede određenog protivnika. Potrebe su, dakle, bile kvantitativne, iako su parcijalna kvalitativna poboljšanja u prvoj polovini ovog veka uticala na smanjivanje značaja potrebe kvantiteta. Danas oružane snage imaju, pre svega, zadatak da odvrate svakog protivnika od pribegavanja oružanoj akciji. Tek ako u ovom odvrćanju ne postignu uspeh, oružanim snagama se kao prioritetan zadatak postavlja odbrana. Ova promena zadatka izazvala je duboku revoluciju. Odvrćati eventualnog protivnika današnjom tehnikom predstavlja, u suštini, problem kvaliteta.

S obzirom na današnje mogućnosti veoma je teško zadovoljiti oba zahteva — kvaliteta i kvantiteta, ali je moguće pomiriti ih. Francuski vojni političari i stratezi predlažu rešenje u obliku jednog zajedničkog sistema, koji bi se sastojao iz dve komponente: prva, vanredno visoko razvijen sistem nuklearno-raketnih sredstava, ali sveden na vrlo mali broj tako osposobljenih da je njihova efikasnost potpuno obezbeđena — bez obzira na protivničku odbranu, odnosno sistem koji stalno prati razvoj prototipova novih sistema, zavisno od razvoja protivničke odbrane, sa nužnim obezbeđenjem da sopstveni ofanzivni sistem uvek nadmašuje protivnikov odbrambeni; i druga, klasične oružane snage svedene na minimalno mobilizacijsko jezgro, ali spremno i osposobljeno za vrlo brz razvoj, opremljene ekonomičnom strukturom i sredstvima, nešto slično milicijskom sistemu švajcarskog tipa, uz eventualno postojanje malog, ali savremeno opremljenog prvog ešelona, namenjenog za obezbeđenje mobilizacije ili upotrebu u ograničenom ratu.

Mogućnost realizacije ovakvog „uravnoteženog” sistema imaju samo velike zemlje. Visoko razvijene zemlje Evrope ipak nisu u stanju da svaka za sebe razvija ovakav sistem, pa se rešenje vidi u stvaranju odbrambenih zajednica, gde bi objedinjenim sredstvima bio realizovan zajednički sistem nuklearno-raketnog odvratanja, uz supranacionalnu strukturu rukovođenja, s tim da bi svaka zemlja za sebe razvijala drugu, klasičnu komponentu. Osim Zapadne Evrope ovakve bi sisteme mogle ostvariti i regionalne zajednice južne Afrike, arapskog Srednjeg istoka, azijskog jugoistoka i tako dalje.

Ovakav sistem zahteva i promenu uloge i zadataka vrhovnog vojnog rukovodstva, odnosno generalštaba. Naime, ovakvim sistemom on bi bio oslobođen današnjih zahteva komandovanja i administriranja i pretvorio bi se u jedan centar za razmišljanje i izučavanje strategije, svakako sa stanovišta prospektive, odnosno sagledavanja razvoja u daljoj budućnosti, koji bi operativno rukovodio razvojem i unapređivanjem ovog „uravnoteženog” sistema narodne odbrane.

U pitanju vremenskih perioda predviđanja i projektovanja, francuski autori smatraju da je budućnost moguće predviđati u onoj meri u kojoj se ona javlja determinisanom. Na primer, u astronomiji su ti periodi vrlo dugi, u demografiji pak dosta kratki, ako se želi imati u oči visok stepen sigurnosti; znači da se u raznim naučnim granama ovi periodi mogućnih predviđanja veoma razlikuju. U isto vreme danas postoji potreba da čovek vidi budućnost što je moguće dalje, ali ne u nekakav beskraj, već koliko mu je neophodno i moguće.

General Bofr daje sledeću skalu predviđanja:

— kratkoročna, za period od pet godina, ocenjujući da su u ovom roku mogućna sigurna predviđanja;

— srednjoročna, za period od deset godina, kod kojih su mogućna nedovoljno pouzdana predviđanja, i

— dugoročna, za period od dvadeset do trideset godina, gde su mogućna čisto indikativna predviđanja.

Prospektiva obuhvata predviđanja vremenskih perioda dužih od petnaest godina. Prema nekim gledištima najpovoljniji je period od dvadeset godina. Osnovni razlozi odabiranja ovog perioda leže, pre

svega, u mogućnosti da se za to vreme u izvesnoj meri apstrahuje ekstrapolacija i u obzir uzmu manje-više predvidljive promene koje u međuvremenu mogu nastupiti. Može se zamisliti do kakvih će sve promena doći u ovom periodu u metodu upravljanja društvom i državom, u načinu obrazovanja ljudi. Ovaj period omogućuje i širu viziju materijalne baze, a istovremeno odgovara promeni generacija, jer će rođeni 1969. godine ući u aktivan život 1989, a ljudi koji su u aktivan život ušli 1969. biće 1989. na vrhuncu svoje ljudske aktivnosti.

I predviđanja u domenu vojne strategije trebalo bi da budu obuhvaćena ovim dvadesetogodišnjim periodom.

U domenu naoružanja ovaj period od dvadeset godina deli se na dva dela, od kojih svaki, u principu, traje oko deset godina. Prospektivna analiza trebalo bi da pruži: prvo, pregled budućih konfliktnih situacija u kojima se jedna država može naći za sledećih dvadeset godina, na osnovu elemenata i studije opšte i vojne strategije i, drugo, pregled tehničkih sredstava do kojih bi ta zemlja mogla doći za sledećih dvadeset godina na osnovu razvoja postojeće tehnike, ili putem novih otkrića u toku kraćeg ili dužeg dela navedenog perioda.

U Ministarstvu oružanih snaga Francuske formiran je, još pre nekoliko godina, Centar za prospektivu i procene, koji se bavi dugoročnim predviđanjima; on je direktno potčinjen ministru i svake godine mu podnosi posebnu studiju, kao rezultat svojih godišnjih istraživanja i analiza. Ovoj studiji prethodi prikupljanje informacija preko armijskih (prospektivne grupe vidova, generalštabovi, uprave rodova i vidova, ostali organi) i vanarmijskih organa (razni instituti, industrijska preduzeća i mnogi drugi).

Redovna dugoročna studija ima četiri osnovna dela. U prvom se daje prikaz opšteg cilja narodne odbrane za sledećih dvadeset godina. To je, u stvari, minimalni stratejski model, koji predstavlja skup pojmova, koncepcija i principa ratne doktrine za sledećih dvadeset godina. Model se formira na bazi karakteristika mogućih sukoba u kojima se zemlja može naći, relativnih pozicija sila, osnovnih principa opšte politike i strategije, tehnoloških i drugih faktora. Minimalni stratejski model je, u stvari, zajednički sadržatelj svih mogućih ratnih doktrina koje bi zemlji odgovarale u prospektivnoj budućnosti.

Drugi deo odnosi se na određivanje konkretnih zadataka oružanih snaga (koji proizilaze iz ratne doktrine), kao i njihovog prioriteta. U sastav i prvog i drugog dela ulazi i prospektivna analiza eventualnih protivnika. U ovoj fazi određuju se i zadaci osnovnih sastavnih delova oružanih snaga, njihovi uzajamni odnosi i usaglašavanje zadataka sa osnovnim stratejskim principima.

Treći deo sadrži naučno-tehničku prospektivu i predstavlja inventar — katalog tehničkih sredstava koja bi se (u formi prototipova) mogla imati u periodu za deset do petnaest godina. Iz kataloga proizilazi definisanje raznih mogućih sistema (pod sistemom se podrazumeva celina sredstava namenjenih za jedan operativni cilj). U ovoj analizi se vrši konfrontiranje operativnog aspekta iz drugog dela i tehničkog aspekta datog u katalogu, odnosno predlaže izbor najboljeg sistema od predloženih.

Četvrti deo obuhvata analizu samih sistema i sredstava i evidentiranje komponenti koje moraju istovremeno biti realizovane da bi sistem u celini bio pravovremeno osposobljen. Ovaj deo ima, dakle, tehnički i vremenski aspekt.

Zaključci sadrže klasiranje potreba i ciljeva po redu prioriteta. Kao kriterij pri određivanju prioriteta služe: vojna korisnost (zavisno od namene sistema i njegove usaglašenosti sa zadacima postavljenim u drugoj i trećoj operaciji), ekonomske i finansijske mogućnosti (problem industrijske realizacije sistema, kao i integracije zahteva vojne i opšte strategije sa opštom politikom zemlje), vremenske verovatnoće uspeha istraživanja.

Na ovaj način dolazi se do celokupnog prospektivnog prikaza razvoja oružanih snaga za period od dvadeset godina, na osnovu kojih se daju godišnje i parcijalne studije sa predlozima odluka.

S. O.

LITERATURA:

- Général Beaufre: „Bâtir l'avenir”, Calmann-Lévy, Pariz, 1967. god.;
- Général Beaufre: „Les enseignements des années 1935—1939”, *Stratégie*, Francuska, No 14/1967;
- Michel Garder: „Peut-on bâtir ou uniquement influencer l'avenir”, *Stratégie*, Francuska, No 14/1967;
- „Réflexions pour 1985”, izdanje SII, Pariz, 1964. god.;
- Ing. Etoal: „Prospective et Programmes”, *Revue militaire d'information*, Francuska, br. 356/1964. god.;
- Lavalette: „Réflexion sur la prospective”, *L'Armée*, Francuska, br. 53/1965. god.;
- „Prospective et les armées”, *L'Armée*, Francuska, br. 65/1967. god.
- Rougeron: „Prospective nucléaire”, *Forces aériennes françaises*, Francuska, br. 255-256/1969. god.